

Odessa inspiracją Polaków

*Walentynie i Tadeuszowi Załuckim
książkę tę poświęcam*

Agnieszka Barbara Cichocka

Odessa inspiracją Polaków

Poznań 2017

Projekt okładki:
Wydawnictwo Rys

Korekta:
Izolda Kiec

Fotografie współczesne w publikacji:
Agnieszka Barbara Cichocka

Fotografie historyczne w publikacji:
z archiwum autorki

© Copyright by
Izydor Cichocki

Wydanie II, Poznań 2017

ISBN 978-83-65483-40-9

Wydanie:
grafika, skład, druk i oprawa

Wydawnictwo Rys
Dąbrówka, ul. Kolejowa 41
62-070 Dopiewo
tel. 0600 44 55 80
www.wydawnictworys.com
e-mail: rysstudio@o2.pl

Spis treści

Od redakcji.....	11
Wspomnienie o Agnieszce.....	13
Wstęp	19
Historyczne początki Odessy.....	25
Formowanie się diaspory polskiej w Rosji, ZSRR oraz w Odessie.....	39
Tworzenie się polskich kolonii w Rosji	39
Polska obecność w Odessie i jej okolicach	42
Arystokracja.....	56
Wybitni Polacy w Odessie	73
Literaci	73
Para inspirowana Odessą. Artystyczne kontakty Iwaskiewicza i Szymanowskiego na Średnim Fontanie	73
Józef Ignacy Kraszewski w Odessie.....	78
Adam Mickiewicz.....	104
Odessa w roku 1825.....	104
Odessa	118
Niefortunne oczarowanie	130
Album	132
Odessa – nie tylko towarzyska beztroska	136
Podszewka odeskich i krymskich wędrówek.....	138
Małpy i trutnie.....	144
Tajemnicza muza Mickiewicza – D.D.	151
Tajemnicze inicjały	157
Joanna pierwsza	160
Joanna druga	161
Joanna trzecia.....	164
Zdradziecki motyl.....	166
Piękna przyroda i brzydki ludzie. Podróż Mickiewicza na Krym w bardzo podejrzanym towarzystwie	173
Inicjator wyprawy	175
Akermański step.....	179
Henryk Sienkiewicz w Odessie – dzieje burzliwego związku ...	182

Juliusz Słowacki w Odessie. Odessa balsamem na zranioną duszę Juliusza i Ludwika.....	187
Polscy malarze w Odessie.....	200
Muzycy.....	206
Lipiński i Wieniawski.....	206
Baletmistrzowie i aktorzy.....	206
Naukowcy.....	210
Przedsiębiorcy.....	211
Polscy lekarze.....	217
Polscy adwokaci i przysięgli.....	217
Polonia.....	218
Architektura.....	245
Władysław Dąbrowski.....	245
Feliks Gosiorowski.....	251
Moses Liniecki.....	274
Julian Sieradzki.....	284
Ksawery Skarżyński.....	286
Mikołaj Tołwiński.....	287
Leon Włodek.....	294
Cezary Zieliński.....	305
Jan Żukowski.....	308
Ogólna aktywność polska w Odessie.....	311
Stowarzyszenia.....	311
Szkolnictwo polskie w Odessie na początku XX wieku.....	347
Kalendarz Domu Polskiego w Odessie.....	351
Polska aktywność handlowa nad Morzem Czarnym.....	359
Kompania Czarnomorska.....	364
Aktywność Polaków w Odessie.....	367
Prasa polska.....	367
Polskie księgarnie i biblioteki w Odessie.....	380
Polskie apteki.....	382
Gastronomia.....	384
Hotele i ośrodki sanatoryjne.....	384
Sklepy polskie.....	385
Edukacja.....	387
Usługi.....	388
Fabryki.....	389
Ogłoszenia.....	389

Kościół katolicki	390
Katedra katolicka.....	390
Kościół św. Klemensa.....	397
Kościół św. Piotra.....	401
Odessa w oczach Polaków	405
Ignacy Kraszewski	405
Julian Ursyn Niemcewicz.....	436
Jan Leon Sienkiewicz.....	442
Franciszek Kowalski	447
Karol Kaczkowski.....	451
Aleksander Jełowicki.....	451
Edmund Chojecki.....	456
Apollon Skalkowski	458
A. Sygietyński	462
Stanisław Krzyżanowski	464
Władysława Jakowicki.....	465
Stanisław Srokowski	474
Epilog.....	479
Bibliografia	481